

כבוד מתוך אהבה ואהבה מתוך כבוד

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי עֲלִי עַד מְתֵי תִשְׁתַּכְּרִין הִסִּירִי אֶת יַיִןךָ מֵעֲלֶיךָ: וַתַּעַן חַנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי אֲשֶׁה קֶשֶׁת רוּחַ אֲנֹכִי וַיִּין וְשָׁכַר לֹא שְׁתִּיתִי וְאֶשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשִׁי לִפְנֵי ה': אַל תִּתֵּן אֶת אֲמַתְךָ לִפְנֵי בֵּת בְּלִיעֵל כִּי מֵרַב שִׁחִי וְכַעֲסִי דִּבַּרְתִּי עַד הַנָּה: וַיַּעַן עֲלִי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשִׁלּוֹם וְאַלֵּהִי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת שְׁלַתְךָ אֲשֶׁר שְׁאַלְתְּ מֵעַמּוֹ: וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שְׁפָחֶתְךָ חֹן בְּעֵינֶיךָ וַתִּלְךָ הָאִשָּׁה לְדֶרֶכָה וַתֹּאכַל וּפְנִיָהּ לֹא הָיוּ לָהּ עוֹד:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד ב

ויין ושכר לא שתיתי - אמר רבי אלעזר: מכאן, לנחשד בדבר שאין בו שצריך להודיעו.

עין איה ברכות פרק חמישי אות כד

אר"א מכאן לחושדין אותו בדבר ואין בו שצריך להודיעו. מפני שרגש הכבוד הוא מיסודי עולם המוסרי, שהרי הרבה בנ"א נמנעים מעשות דברים מגונים מפני רגש הכבוד שלא יתבזו בעיני זולתם. ע"כ אפילו האיש השלם שאין צריך לסייג כזה לשלימותו, ראוי שישתתף בתיקון הכללי ויראה מצדו שהוא מחזיק במסורת רגש הכבוד. ע"כ תחשב לו כמטרה להודיע את נקיונו מהחשד להציל כבוד נפשו, ושכרו אתו שבזה הוא מחזק את רגש הכבוד במציאות ומועיל להשיב רבים מעון. ואל יאמר האדם אנכי הנני פורש מכל דבר שאינו הגון מפני כח מוסרי יותר שלם, כמו אהבת השם ית' וחבת דרכיו העליונים שהם דרכי הטוב והישר, כי כל אדם חובתו לדאוג לחזק את הכוחות המוסריים הכלליים שמועילים לכלל האנשים גם הפחותים ממעלתו. וזהו רבותא, שאפילו איש המעלה שהדבר שחושדין אותו אין בו, לא אמר "לא עשאה", שיש במשמע שהוא עכ"פ במדרגה כזאת שראוי לעשות דבר שאינו הגון, כ"א שלא עשאה לאותה מעשה, שכח המוסר של איש כזה יוכל להצטרך גם הוא לסייג של רגש הכבוד. אבל זה שהוא שלם כ"כ עד "שאיין בו", שאין בו שום הכנה לדבר שאינו הגון ואיש שלם כזה א"צ לסייג של רגש הכבוד אצל זולתו, אעפ"כ צריך להודיעו, כדי לחזק רגש הכבוד לתיקון העולם של הצריכים לכך.

עין איה ברכות פרק חמישי אות כו

ויען עלי ויאמר לכי לשלום, מכאן לחושד בחבירו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו, שנאמר, ואלהי ישראל יתן את שלתך. החושד את חבירו בירידת מעלה ממה שהוא יש בזה שני היזיקות. האחד, צערו של הנעלב על עלבונו, שאפילו במחילת הנעלב מצד טוהר נפשו ראוי העולב שיפייסו. והב' הוא, שע"י הידיעה של חשיבות הנפש בעיני הזולת יתרומם לעשות מעשים יותר טובים, וביחוד בדברים הנוגעים לפעול על זולתו להיטיב, שבהיותו מצייר שדבריו יהיו נשמעים ושהוא מכובד אצלו ואצל אחרים יתרומם לעשות טוב ולהגדיל פעלים. אבל ע"י חשד במה שאין בו ימעיט להנחשד משלימותו וע"ז אין תיקון בפיוס בעלמא ע"כ צריך לברכו, שתחת החסרון שקבל ממנו יקבל תוספת ברכה, והברכה כלולה בכל דבר שחסר שימלאהו ד', ונכללת ג"כ בכל דרכיה בברכת עלי "וד' אלהי ישראל יתן את שלתך", שבכללה ג"כ כל האמצעיים המביאים להשלימות האמיתי של האדם, שהם מכשיר'ם אותו להיות הגון וכדאי שימלא ד' משאלו.

עין איה ברכות ח"ב פ"ו אות מז

ואר"ז בר טוביה א"ר משום רשב"י, נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ולא ילבין את פני חבירו ברבים, מנא לן מתמר שנאמר היא מוצאת כו'. כשם שרדיפת הכבוד המדומה היא ממדות הרעות המוציאים את האדם מן העולם, כך ההכרה האמיתית של חיי כבוד אנושי והגועל לחיי בזיון הוא יסוד העולם, כי הוא מרומם את רוח האדם להכיר [נועם] הכבוד האמיתי של שלימות וכשרון אמת בחכמה ובדעת האלהים וכבודו ודרכיו. ע"כ ראוי לאדם שיכיר כי ערך החיים עומדים בעצמם רק בהיותם מחוברים עם רגש הכבוד האנושי, אבל כשיתלזה עמם אבדן הכבוד האנושי אינו נחשב לחיים אנושיים. ואם כי ישנם גדולי לב שנושאים באהבה בוז, מפני שהם להם כדמות הכנה לכבוד יותר שלם ונעלה, שהוא כבוד השלימות, אבל אינו מפני שאין לכבוד האנושי מצד עצמו ערך, כי הוא תואר החיים האנושיים. ע"כ נח לו לאדם לאבד חיי הגשמיים הגופניים, ואפי' באופן משונה והפוך מכל כבוד לשעתו, ולא ילבין פני חבירו ברבים, שמאפיל את כבוד חיי חבירו לעתיד בעב שאינו נמחק, שהרבים רישומם

חזק מאד, ובנפול כבוד חברו ברבים כבר הוא אובד מדרגתו וערך חייו. ע"כ מפאת הציור המוסרי הראוי לאיש שלם המכיר את ערך החיים, ראוי שיהי' נח לו אבדת גופו מאבדת כבוד חייו של חברו, שהיא מיתה מגונה נמשכת. ואם כי יוכל היות שמצד התורה אין ראוי לעשות כן בפועל, מפני שיש לחיים השלמים רב יתרון שמרפא ג"כ חסרון הכבוד ומחזיר כל כבוד, אבל מצד הרגש הישר ראוי שיהיה כך, ותשוקת החיים הטבעיים ראוי שתתבטל, והרגשת הייסורין של שעה ראוי להחשב כאין מפני הידיעה האמתית של גודל האבדה של אבדת רגש הכבוד של זולתו ברבים, שהוא פוחת ערך חייו במשך [זמן] ארוך מאד. ע"כ נכתב לשון נח, להורות שכך ראוי להיות מצויר אע"פ שלא יגיעו הציור אל המעשה. אמנם בספר חרדים הבין הדבר ג"כ למעשה. וצריך ביאור רב להגדיר דבר ההלבנה של זולתו, כי ודאי אין ההלבנות שוות. ונראה שהדבר מדובר רק כשההלבנה תגיע להוריד ערכו של הנעלב לנצח בעיני רבים באופן בהם המלטה וחליפות מצב, שאז הוא גרוע מאבדת נפש בערך החיים ההרגשיים.

עולת ראייה ח"א עמ' עז

ולא לידי בזיון. הכבוד הוא המעמיד את החיים הרוחניים של האדם בצביונם. גדול כבוד הבריות מצד עצמו, מצד שהוא מורה על יתרון נשמת האדם, שהכבוד הוא מחובר עמה. ועל כן כל בזיון שמזדמן להאדם יש בו משום הורדת ערכו האנושי בכלל, וגורם הוא עי"ז גם השפלה כללית בערכי חייו הרוחניים כולם. על כן גדולה הבקשה, שלא יביאנו ד' לידי בזיון.

עין איה שבת פרק ב אות קיז

א"ל בני מה אתה מבקש. מתנאי הענוה הוא, שיחובר עמה הכבוד לזולתו. אמנם הכבוד כשהוא לעצמו עוד איננו גמר התכלית כ"א שתחובר עמו האהבה. והאהבה כשמתחברת עם הכבוד תביא לידי מעשה, להיות מוכן לטובת חברו בפועל. וכשתהיה ההכנה להיטיב מצורפת עם רחשי הכבוד והאהבה, אז תהיה הטובה מקובלת להמקבל ולא ירגיש עמה בוש וכוידות. ע"כ אחרי הוראת הכבוד של הפעולה, מההתעטפות והיציאה לקראתו, הורה הוראת האהבה, באמרו בני, להורות שיחוש אליו אהבה טבעית כאהבת אב לבנו. ואחרי האהבה הציורית אמר לו מה אתה מבקש, כלומר, שהוא מוכן ג"כ להגשים את האהבה בפועל למלא מבוקשו במה שיהיה בידו.

מואלזין עד ירושלים עמוד 135

כשמצא לנכון להוכיח בן ישיבה עשה זאת לא והתרגזות אלא כאב המוכיח את בנו וכשקיבל התלמיד תוכחתו גדלה אהבתו אליו שבעתיים. היה מעשה בימי זקנתו שהטיל עונש על בן ישיבה צעיר לימים ואחרי כן נודע לו כי החשוד הוא כשר ולא עשה את חשבו עליו. ואז ביקש סליחה מאת תלמידו הנעלב על ידו. מה רב הכח הרוחני הדרוש לגדול בגדולים זקן ויושב בישיבה רב רבן לבקש סליחה מאת עלם בן שש עשרה! (הלה היה אחרי כן לרב בכרך גדול של אמריקה) אך מעשה רב זה משפיע מבחינה מוסרית על אלפי אנשים יותר ממאמרי מוסר כלשהם.

לאמונת עתנו חלק ט עמוד עט- פ

צורת מעשה הטוב המתוארת פה כנובעת מיחס הכבוד והאהבה, היא צורת ההטבה הנכונה והישרה אליה מחנכת התורה בכל מצוותיה והדרכותיה. מתוך נביבות רוח ומוסר הולך ומשתרש בעולם 'המודרני' יחס חברתי הבנוי על זיוף ושקר, על צביעות של מוסכמות חברתיות וצורת התנהגות מכובדת ומנומסת, שאין לה כלום עם האמת והיחס הנפשי הפנימי. ניכור וחוסר אכפתיות מוחלטים שוררים בין אדם לחבירו, זלזול בסבלו של הזולת וחוסר ראיית ערכו ומהותו. ועם זה כלפי חוץ מקבלים היחסים בין הבריות ביטוי של כבוד, של התנהגות סבלנית ושפה נימוסית. בפנים הכל ריק ונבוב ובחוץ הכל נראה שלו ומכובד. כך מתייסדת בחברה האנושית באופן שיטתי צביעות של שקר תרבותי מוסכם החקוקה במנהגי החיים והחברה. ההופעה החיצונית בה מתקבל האדם במרכזי קניות ובילוי, במוסדות חינוכיים ועסקיים וכמעט בכל מקום אליו הוא פונה, היא הופעה נאה ומכובדת. העובדים במקום

מקבלים כל אחד בכבוד בחיוך ובנימוס ונותנים לכל אדם את ההרגשה שדואגים לו וחפצים בטובתו. אך האמת הכואבת היא שעל פי רוב ביטויי הנימוס והכבוד אינם אלא שקר ותרמית, והתוך הפנימי הוא ריק ומכוער מאד. לא יחס של כבוד ואהבה יש כאן, אלא להיפך, אדיבות חיצונית שאינה מכירה את ערך האדם ואינה חפיצה בטובתו כלל, וכל כוונתה בגינוני הכבוד אינם אלא לטובתה ולהגדלת רווחיה. לא לזה מחנכת אותנו התורה. אלא לאהבת אמת, הבאה מתוך הכרת ערך מלאה. 'כשמסתכלים באמת בצד הטוב של כל אחד ואחד ומחפשים את ערכו האמיתי', לא כמלל חיצוני שטחי, אלא בראיית מהותו העצמית, 'מתאהב האדם על הבריות בחבה פנימית ואיננו צריך להזדקק לשום אבק של חנופה. כי ההתעניינות בצד הטוב שהוא פוגש תמיד מכסה ממנו באמת את כל הצדדים הרעים וכסה קלון ערום'. 'רחמנא לבא בעי', התורה מכוונת אותנו להיות בעלי לב גדול, ענוים טהורים בעלי מידות פנימיות ישרות ומזוקקות אוהבי הבריות מתוך הכרת ערכן. כמובן שמאישיות גדולה טהורה ואמיתית כזאת ילכו ויצמחו המוני מעשים טובים ויקרים אבל עיקר הכל הוא הפנים, התיקון הנפשי האמיתי.